

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) ได้บัญญัติเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” จากความมุ่งหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในแผนยุทธศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปีงบประมาณ 2555-2558 ไว้ 5 ประการ กล่าวคือ 1) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศในวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2) เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้านการศึกษา การวิจัย และนวัตกรรมทางการศึกษา 3) เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยไปสู่ประชาคมทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล 4) เพื่อให้บริการวิชาการด้านศึกษาศาสตร์และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อสังคม และ 5) เพื่อจัดการศึกษาทุกระดับอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

การที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาดังกล่าวได้ ต้องประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน สังคม เป็นต้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายและสามารถนำผลที่ได้ไปพัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นได้แก่ ผู้เรียน ซึ่งหากผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความรักในการเรียนรู้ ตลอดจนความเชื่อมั่น เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะต่างๆ ดังกล่าว รวมเรียกได้ว่า “การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning)”

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกุกลิเอลมีโน (Guglielmino, 1977) จำแนกออกเป็น 8 คุณลักษณะย่อย ดังนี้คือ 1) การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ 2) การมีมโนทัศน์ของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 5) ความรักในการเรียน 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) การมองอนาคตในแง่ดี 8) ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา

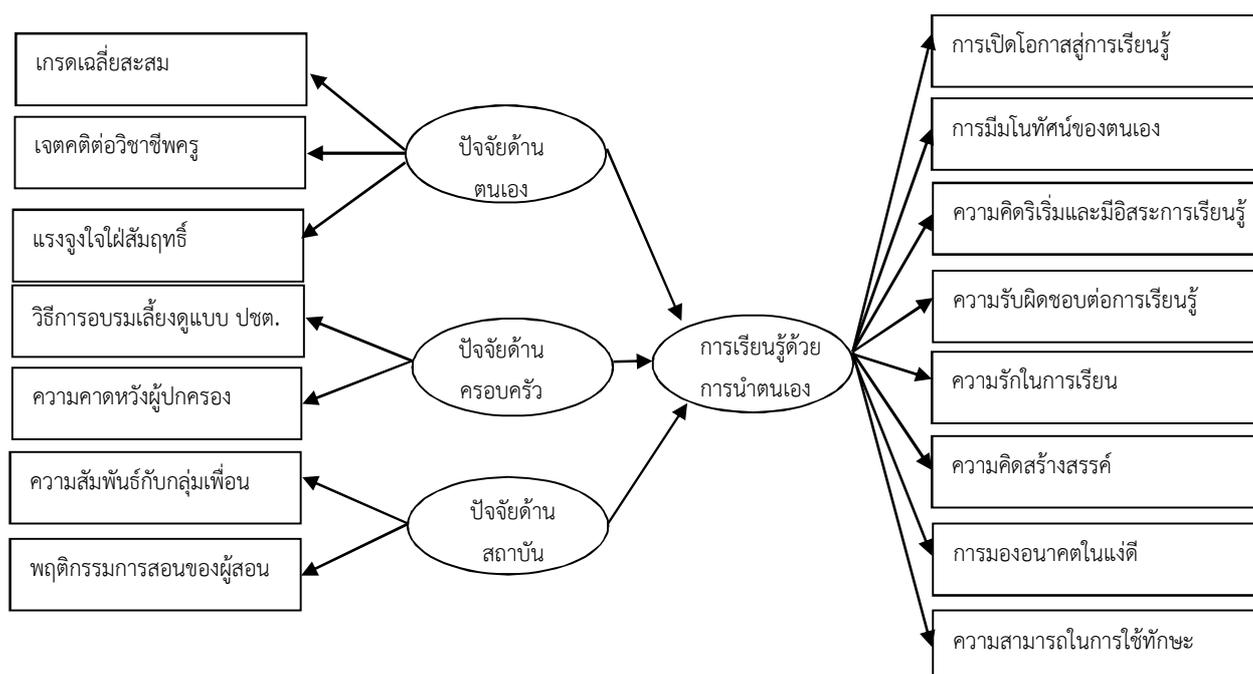
หากผู้เรียนมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในบุคคลแล้วย่อมที่จะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนฤมล เกื่อนมา (2539) สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ (2540) อติศักดิ์ ผานะวงศ์ (2542) สุนทร สุทองหล่อ (2542) พัชรี มะแสงสม (2544) สุธิกานต์ แยมนิล (2544) เพชรธิดา บุญหนุน (2545) หทัยทิพย์

ภาคอินทรีย์ (2545) สุชาลินี ใจเย็น (2545) พบว่า มีปัจจัยต่างๆ ที่มุ่งส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง ซึ่งสามารถสรุปได้คือ ปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสถาบัน โดยปัจจัยด้านตนเองเป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นจากตัวผู้เรียน ประกอบด้วยตัวแปรผลการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสม) เจตคติต่อวิชาชีวเคมี และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยด้านครอบครัว เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากการส่งเสริมหรือสนับสนุนของครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปรวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และความคาดหวังของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านสถาบันเป็นองค์ประกอบที่เกิดจากการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมการสอนของผู้สอน

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมที่นับวันจะเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ เป็นครูที่ดีของศิษย์ ซึ่งหากนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแล้ว ย่อมที่จะทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติให้มีความทัดเทียมนานาชาติได้ในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กล่าวคือ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วยปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสถาบัน โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดคำถามการวิจัยดังนี้

1. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรอยู่ในระดับใด
2. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ ชั้นปี สาขาวิชา และผลการเรียน แตกต่างกันหรือไม่
3. ตัวแปรปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสถาบันมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามตัวแปรเพศ ชั้นปี สาขาวิชา และผลการเรียน
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใน 10 สาขาวิชาคือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาตลอดชีวิต เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยา การประถมศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา และการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ จำนวน 1,481 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใน 10 สาขาวิชาคือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาตลอดชีวิต เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยา การประถมศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา และการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ จำนวน 400 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยด้านตนเอง ตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว และตัวแปรปัจจัยด้านสถาบัน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง คุณลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกุกลิเอลมีโน (Guglielmino, 1977) จำแนกออกเป็น 8 คุณลักษณะย่อย ดังนี้คือ 1) การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ 2) การมีมีโนทัศน์ของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 5) ความรักในการเรียน 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) การมองอนาคตในแง่ดี 8) ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง สาเหตุหรือองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 3 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสถาบัน ดังนี้

ปัจจัยด้านตนเอง หมายถึง องค์ประกอบที่เกิดขึ้นจากตัวผู้เรียน ประกอบด้วยตัวแปรผลการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสม) เจตคติต่อวิชาชีวเคมี และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง องค์ประกอบที่เกิดจากการส่งเสริมหรือสนับสนุนของครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปรวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และความคาดหวังของผู้ปกครอง

ปัจจัยด้านสถาบัน หมายถึง องค์ประกอบที่เกิดจากการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมการสอนของผู้สอน

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2555 ใน 10 สาขาวิชา การประถมศึกษา การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาปฐมวัย ภาษาจีน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา จิตวิทยา เทคโนโลยีการศึกษา และวิทยาศาสตร์การกีฬา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นในการที่จะร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาเพื่อให้ได้บัณฑิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถปฏิบัติหน้าที่วิชาชีวเคมีหรือวิชาชีวอื่นตามที่ตนถนัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ต่อไป